

רעיונות חדשים וערעור הסדר הישן באירופה

השלימו על פי עמוד 12 בספר הלימוד:

במשך מאות בשנים, וגם בתקופתו של לואי ה-16 (ששלט בצרפת ממחצית המאה ה-18), החברה בצרפת היתה מחולקת ל_____ מעמדות:

❖ _____
 ❖ _____

- ❖ _____ - עליהם הוטלו _____ בעוד ש _____
- ❖ היו פטורים ממיסים אלו ויכלו לשרת ב _____ וכמו כן, לשרת בקצינים בצבא.
- ❖ מה לדעתכם חשו בני המעמד השלישי לנוכח מצבם? _____

השלימו על פי עמוד 13 למעלה:

במחצית השנייה של המאה ה-18, נקלעה צרפת למשבר כלכלי והמתח בין המעמדות הלך וגבר. בתקופה זו נפוצו בצרפת רעיונות חדשים שנגדו את התפיסות המקובלות.

תקופה זו כונתה תקופת הנאורות (מלשון _____) וזאת בניגוד לתקופת _____ שנתפסה כתקופה _____ בה לא נוצר דבר והאנושות לא התקדמה.

מה היו, אם כן, אותם רעיונות חדשים?

השלימו את הכרטיסים להלן על פי עמודים 13 - 15:

זכויות טבעיות

ג'ון לוק, אחד מהוגי הדעות שפעל בתקופה זו, טען שלכל אדם באשר הוא, ולא משנה מה מעמדו או מוצאו, יש _____ הכוללות את הזכות ל _____ .

זאת בניגוד לימי הביניים, בהם רק לבני המעמדות הגבוהים היו זכויות.

על האדם להשתמש בשכלו ובתבונתו כדי להחליט על חייו ועתידו

בימי הביניים האנשים היו כפופים ל _____ והם אלה שניהלו את חייו וקבעו את גורלו. הוגי הדעות (פילוסופים) שחיו בתקופת הנאורות האמינו כי האדם הוא יצור _____ (כלומר: עצמאי) ובעזרת שכלו הוא רשאי ואף צריך לנהל את חייו בעצמו. שטבע הפילוסוף עמנואל קאנט היתה: " _____ ! _____ !".

כמו כן, בתקופה זו רווחה האמונה כי העולם מתקדם לעבר עתיד טוב יותר.

סובלנות דתית ורעיונית

הפילוסוף וולטר שיצא כנגד _____ טען כי לכל אדם יש לאפשר: _____ חופש _____ וחופש _____ וכי יש להיות סובלני כלפי דעות ואמונות אחרות.

הפרדת רשויות

הפילוסוף _____ טען שצריך לשאוף ל _____ כלומר שיהיו שלוש רשויות (סמכויות) נפרדות: רשות _____ (שתחוקק חוקים), רשות _____ (שתבצע אותם) רשות _____ (שתשפוט את העוברים עליהם). כך כל רשות תפקח על האחרות ולא ייווצר מצב שאדם אחד יהיה אחראי על שלושתם וכל הכוח יהיה בידיו.

ריבונות העם

הפילוסוף _____ טען כי אנשים צריכים לחיות במדינה שמבוססת על אמנה חברתית שהיא בעצם _____ שנחתם בין האזרחים המעיד על רצונם לחיות ביחד, כחברה. לשם כך הם מוכנים לוותר מעט מזכויותיהם לטובת הכלל (כמו למשל לשלם מיסים). במדינה שכזו העם הוא _____ ובוחר בעצמו את שליטיו.

לפניכם מספר ציטוטים. רשמו ליד כל ציטוט איזה רעיון של תקופת הנאורות הוא מבטא (היעזרו בכותרות הכרטיסיות שמילאתם).

"הנאורות פירושה יציאתו של האדם ממצב של קטינות.. כאשר סיבתה איננה חוסר שכל, אלא חוסר החלטה ואומץ להשתמש בו ללא הדרכה של אחר. "העז לדעת" אזור אומץ להשתמש בשכלך שלך! זוהי אפוא סיסמתה של הנאורות". [מתוך: הנאורות - פרויקט שלא נשלם? שש מסות על נאורות ומודרניזם, (תרגום: ידידיה פלס), תל אביב תשנ"ז, עמ' 45]

הרעיון שציטוט זה בא לבטא: _____

"הדרך היחידה שבה מוותר אדם על חירותו הטבעית ומקבל על עצמו את קשרי החברה האזרחית, היא דרך של הסכם עם בני אדם אחרים להתחבר ולהתאגד כעדה לשם חיי רווחה משותפים..". [ג'ון לוק, על הממשל המדיני, עמוד 72]

הרעיון שציטוט זה בא לבטא: _____

"הואיל וכל בני האדם שווים.. אסור שמי מהם יעשה רעה לחברו בכל הנוגע לחייו, לבריאותו לחירותו או לרכושו.. אין להניח שמצוי בקרבנו סדר של דרגות המקנה לנו סמכות להשמיד זה את זה..".

[ג'ון לוק, על הממשל המדיני (תרגום: יוסף אור), ירושלים תשל"ג, עמוד 6]

הרעיון שציטוט זה בא לבטא: _____

"אני לא מסכים איתך, אך אלחם עד מוות על זכותך להביע את דעתך". [מיוחס לוולטר]

הרעיון שציטוט זה בא לבטא: _____

"כדי שלא יוכל אדם לנצל את כוחו לרעה, צריך שהדברים יתנהלו כך שכוח יחסום כוח". [שארל מונטסקייה, על רוח החוקים]

הרעיון שציטוט זה בא לבטא: _____

משימה: התבוננו בקריקטורה בעמוד 15 וענו על השאלות הכתובות מתחתיה.
